

показало, що 67% опитаних оцінюють цифровізацію закладу як “скоріше ефективною”. Основними перешкодами для цифровізації виробничих процесів названо відсутність фінансування (75%), слабку технічну інфраструктуру (41,7%) та недостатню цифрову компетентність персоналу (33,3%). Анкетування педагогів (33 респонденти) показало високий рівень використання ними цифрових інструментів: 100% застосовують LMS та Zoom/Meet, 78,8% – додатково і месенджери; 72,7% педагогів відчують легкість інтеграції цифрових технологій у навчання, 60,6% підвищують кваліфікацію через самоосвіту. Водночас 48,5% відзначили часті технічні збої, 69,7% – недостатні технічні можливості, 78,8% – перевантаженість, 54,5% – низьку мотивацію учнів, 30% – недостатню підтримку адміністрації.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у створенні “Моделі цифрового управління ЗЗСО” та “Схеми аналізу школи для реалізації програми цифровізації”, які можуть слугувати інструментами стратегічного планування і впровадження цифрових змін у закладах освіти. Отримані результати підкреслюють необхідність комплексного підходу до цифровізації, інтеграції управлінських, освітніх і технічних компонентів та регулярного підвищення цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Перспективи подальших досліджень пов’язані з удосконаленням моделі цифрового управління та оцінкою її впливу на якість освіти і ефективність управління в різних типах закладів освіти.

Ключові слова: цифровізація, управління закладом освіти, цифрові платформи, цифрові інструменти, стратегія цифровізації, стратегії розвитку ЗЗСО, освітній процес, освітні технології.

УДК 378:001.895]+[378.017:81'35-047.22](045)

Тетяна Григоренко

Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID 0000-0002-4616-6853

Ірина Гонца

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID 0000-0001-9848-045X

DOI 10.24139/2312-5993/2025.04/239-254

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОПИСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дослідження спрямовано на обґрунтування необхідності формування правописної компетентності (ПК) майбутніх фахівців у системі вищої освіти, зумовленої зростанням ролі письмового мовлення і модернізації правописних норм. Констатовано, що ПК є інтегративною, функціональною здатністю, що критично впливає на професійний імідж і якість фахової діяльності, вийшовши за межі традиційного розуміння «грамотності».

У межах проведеного дослідження уточнено структурну організацію ПК, що охоплює когнітивний, діяльнісний, мотиваційно-ціннісний і комунікативно-прагматичний компоненти. Визначено критерії її сформованості, серед яких домінуючими є нормативність, свідомість, функціональність і здатність до самокорекції. Систематизовано інноваційні методи навчання, що утворюють цілісну дидактичну модель формування професійної компетентності: цифрові (ІКТ-

тренажери, автоматична перевірка), інтерактивні (кейс-метод, проєктна технологія) і контекстні (розвиток критичного мислення, міжпредметна інтеграція). Доведено, що ці технології забезпечують продуктивний, свідомий характер навчання і контекстуалізацію правописних завдань через орієнтацію на професійну термінологію (наприклад, у юридичних або фінансових документах).

Ключові результати апробації підтвердили високу ефективність кейс-методу (засобу усвідомлення професійних ризиків мовленнєвих помилок), контекстного навчання (чинника підвищення внутрішньої мотивації здобувачів освіти), гейміфікації та онлайн-тренажерів (інструментів автоматизації орфографічних навичок). Встановлено, що синергія цих інновацій сприяє значному підвищенню функціонального критерію ПК.

Подальші дослідження доцільно зосередити на проєктуванні інтелектуально-орієнтованих цифрових інструментів, здатних забезпечувати автоматизоване формування тренувальних завдань, релевантних фаховій термінології та рівню правописної компетентності здобувачів освіти.

***Ключові слова:** правописна компетентність, методи формування, інноваційні технології, інформаційно-комунікаційні технології, кейс-метод, гейміфікація, контекстне навчання, здобувачі освіти, заклад вищої освіти.*

Постановка проблеми. У контексті стрімкої глобалізації та інформатизації суспільства, що призводить до домінування письмової комунікації (електронна кореспонденція, ділове листування, звітна документація), правописна компетентність стає ключовим чинником професійної успішності сучасного спеціаліста. Грамотність служить маркером інтелектуального рівня, відповідальності та культури, впливає на імідж особи та організації. У цьому контексті заклади вищої освіти (ЗВО) потребують радикального переосмислення теоретико-методологічних основ лінгвістичної підготовки студентів. Традиційні методи навчання виявляються недостатніми для формування цієї компетентності в умовах зростання обсягу фахової термінології. Таким чином, існує нагальна потреба у впровадженні інноваційних технологій і методів, що забезпечують контекстуалізацію освітнього процесу, підвищують мотивацію здобувачів освіти та сприяють формуванню стійких орфографічних навичок у професійно орієнтованому середовищі.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про активізацію досліджень у галузі лінгводидактики, зосереджених на питанні розвитку правописної компетентності фахівців. Вітчизняні науковці (зокрема, Л. Мацько, Л.Кравець (Мацько, Кравець, 2007)) акцентують увагу на структурних компонентах цієї компетентності, а також на її професійній значущості в контексті українознавства. Зарубіжні ж учені (зокрема, D. Crystal (Crystal, 2002; 2005)) переважно зосереджуються на впливі цифрового середовища та мережевої комунікації на правописні навички,

дослідивши ефективність автоматизованих систем перевірки та корекції текстів. Особливу увагу приділено інтеграції ІКТ (М. Prensky (Prensky, 2012)), зокрема гейміфікації та мобільних навчальних додатків, як інструментів, що підвищують мотивацію і забезпечують індивідуалізацію навчання. Попри значний доробок, існує дефіцит систематизованих емпіричних досліджень щодо апробації комплексних інноваційних методик формування правописної компетентності у нефілологічних спеціальностях ЗВО.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній апробації системи інноваційних технологій і методів, спрямованих на ефективне формування правописної компетентності майбутніх фахівців у ЗВО. Досягнення цієї мети вимагає послідовного виконання таких завдань: з'ясування сутності, структури та критеріїв сформованості правописної компетентності фахівця в контексті сучасних професійних вимог; аналіз і систематизація комплексу інноваційних технологій (ІКТ, гейміфікація, проєктні методи) і їх дидактичного потенціалу для викладання орфографії у ЗВО; розроблення та обґрунтування моделі застосування обраних інноваційних методів у процесі формування правописної компетентності студентів; формулювання практичних рекомендацій щодо впровадження інноваційних методик в освітній процес ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Формування орфографічної компетентності відбувається протягом усього життя людини, що обумовлено динамічними лінгвістичними трансформаціями, властивими розвитку сучасної української мови. Зокрема, К. Городенська наголошує, що мовна система зазнала значного збагачення словникового запасу завдяки введенню нових лексичних одиниць, як оригінальних, так і запозичених; розширенню можливостей відмінювання пропріативів, аббревіатур і деяких запозичених елементів; перегляду сфер використання лексики, морфологічних форм і синтаксичних конструкцій, а також відновлення національних моделей лексичної деривації (Городенська, 2019, с. 3–4). У цьому контексті ключову роль відіграє імплементація положень нової редакції «Українського правопису» (2019 р.) (Український правопис, 2019), що визначає нормативно-правові основи функціональної грамотності майбутніх фахівців.

Аналітичні дослідження, здійснені І. Хом'яком, Л. Поповою та іншими науковцями, акцентують увагу на дидактичних підходах до

навчання орфографії, зокрема на стратегічно обґрунтованому виборі методів і прийомів, що забезпечують усвідомлене засвоєння норм письма та розвиток професійної мовної компетентності (Хом'як, 2013; Попова, 2020). О. Горошкіна констатує, що ефективність формування орфографічних навичок прямо корелює з методологічно аргументованим доббором навчальних прийомів і засобів, систематичним урахуванням вікових і психологічних особливостей студентів, а також цілеспрямованим моніторингом і корекцією орфографічних помилок із метою їх запобігання та усунення (Горошкіна, 2021, с. 85). Таким чином, навчально-методичний процес у ЗВО потребує інтеграції інноваційних технологій і методик, що забезпечують контекстуалізацію навчання, стимулюють мотивацію здобувачів вищої освіти та формують стійкі орфографічні навички.

У контексті професійної підготовки сучасного фахівця, правописну компетентність (ПК) розглянуто не лише як набір орфографічних і пунктуаційних правил, а як інтегративну, динамічну характеристику особистості, що забезпечує здатність до свідомого, нормативного й адекватного використання графічних і пунктуаційних засобів мови в умовах професійно орієнтованої комунікації. Це якісно новий рівень мовної культури, необхідний для ефективного створення, оформлення і корегування фахових текстів.

Уточнення поняття правописної компетентності (ПК) передбачає чітке відмежування її від традиційної «грамотності», що репрезентує базовий, репродуктивний рівень мовної діяльності. ПК – це інтегративна функціональна здатність суб'єкта, що охоплює систематизовані знання нормативних засад правопису, уміння цілеспрямовано застосовувати ці норми в різноманітних письмових комунікативних контекстах, сформовану навичку автоматизованого письма, а також розвиток когнітивно-рефлексивної готовності до самоконтролю та систематичної самокорекції. Така компетентність виступає динамічним феноменом, здатним адаптуватися до змін лінгвістичного середовища та забезпечувати високий рівень функціональної ефективності мовної практики.

Структура ПК фахівця охоплює такі компоненти, як: когнітивний (знанневий) (здобувач володіє системою орфографічних, пунктуаційних і графічних правил української мови, а також знаннями нормативних джерел (нові редакції правопису, фахові словники); діяльнісний (операційний) (здобувач має уміння і навички практичного

застосування норм при продукуванні (письмо) і сприйнятті (читання, коректура) фахових текстів, а також навички автоматичного письма та вміння розпізнавати й виправляти помилки); мотиваційно-ціннісний (особистісний) (здобувач усвідомлює значущість правописної культури для професійного іміджу та кар'єри; прагне до самовдосконалення мовної культури); комунікативно-прагматичний (здобувач здатний обирати стилістично та орфографічно доцільні мовні засоби відповідно до мети й адресата професійної комунікації).

Таблиця 1

Критерії сформованості ПК фахівця

Критерій	Зміст
Нормативність	Відсутність орфографічних і пунктуаційних помилок у фахових текстах; відповідність тексту сучасним нормам правопису
Свідомість	Здатність пояснити застосування конкретного правила; обґрунтоване використання варіативних норм (де це дозволено)
Функціональність	Швидкість і точність застосування правил у процесі створення різножанрових фахових документів (звіти, протоколи, листи)
Самокорекція	Уміння виявляти та виправляти власні й чужі помилки; здатність до самостійного пошуку й перевірки правописних норм

Таким чином, сформована ПК є індикатором професійної зрілості та загальної культури фахівця.

У контексті системної модернізації закладів вищої освіти категорію «інноваційні технології» у лінгводидактичній практиці концептуалізовано інтегральною сукупністю методологічно обґрунтованих методів, дидактичних засобів та організаційно-педагогічних структур, що реалізують новітні педагогічні парадигми та орієнтовані на суттєве підвищення когнітивної, діяльної та рефлексивної ефективності освітнього процесу, зокрема у вимірі формування комплексних мовних компетентностей фахівців. Ідентифікаційною ознакою інноваційного підходу виступає його продуктивно-трансформаційна спрямованість, що забезпечує генерацію нових стратегій освітньої діяльності та педагогічних рішень, кардинально відмінних від репродуктивних моделей традиційного навчання, тим самим створивши умови для контекстуалізації та інтенсифікації процесу засвоєння мовних норм і форм.

Таблиця 2

Класифікація інноваційних технологій для формування ПК

Класифікаційна ознака	Технології	Специфіка застосування для ПК
За засобами навчання	ІКТ (Information and Communication Technologies): онлайн-платформи (Moodle, Coursera), інтерактивні тренажери, <i>сервіси автоматичної перевірки тексту</i> (наприклад, LanguageTool)	Системний тренінг навичок, індивідуалізація темпу навчання, <i>миттєвий зворотний зв'язок</i>
За змістом діяльності	Проектні технології: створення фахових проєктів (бізнес-план, вебсайт, наукова стаття), що вимагають <i>бездоганного орфографічного оформлення</i>	Контекстуалізація навчання: правопис стає засобом досягнення професійної мети, а не самоціллю
За взаємодією суб'єктів	Інтерактивні та кооперативні методи: кейс-метод (аналіз документів із помилками), метод «спільних помилок», мозковий штурм	Розвиток критичного мислення та навичок коректури через колективний аналіз
За способом впливу	Гейміфікація: використання ігрових елементів (бали, рейтинги, квести) у процесі вивчення правил	Підвищення мотивації та зниження психологічної напруги, пов'язаної з контролем грамотності

Специфіка застосування цих технологій у викладанні української мови полягає в орієнтації на професійний контент (Мацько, Кравець, 2007). Наприклад, замість універсальних диктантів використано завдання, що вимагають орфографічно правильного оформлення термінології, цитат, посилань, властивих певній галузі. ІКТ дозволяють моделювати реальні професійні ситуації, де ціна орфографічної помилки є високою (наприклад, помилка в реквізитах договору чи назві препарату).

Таким чином, процес створення ПК майбутніх фахівців передбачає необхідність переходу від репродуктивної моделі освіти до функціональної, контекстуальної та функціональної парадигми, що можна реалізувати шляхом систематичного впровадження нових лінгводидактичних методик. Ці технології поєднують цифрові платформи, методи співпраці та персоналізовані стратегії навчання.

Зокрема, інструменти інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) слугують каталізатором персоналізації освітнього процесу та прискорення розвитку таких навичок. Вони дозволяють отримувати негайний зворотний зв'язок, відповідне коригування шляхів навчання та доступ до різноманітних бізнес-ресурсів.

Інтеграція освітньої інформації в платформи дистанційного навчання (*Moodle, Google Classroom*) дозволяє організувати освітній процес, забезпечити доступ до навчальних матеріалів цілодобово, та автоматизувати управління процедурами контролю. Онлайн-тренажери (наприклад, створені на базі *LearningApps* або *Quizlet*) трансформують рутинні вправи на динамічні, мультимедійні завдання.

Наприклад, викладач створює на платформі Moodle модуль «Фахова орфографія», що включає інтерактивні вправи з вибором правильного написання професійної термінології або складних випадків (наприклад, *правопис слів іншомовного походження, пов'язаних із ІТ: «файл-менеджер», «бек-офіс», «еквайринг»*). Система автоматично перевіряє відповіді, надає студенту негайний зворотний зв'язок і детальний аналіз помилок. Це забезпечує самостійне виправлення та багаторазове повторення без додаткового навантаження на науково-педагогічного працівника.

Одним із видів робіт може бути додавання до освітнього процесу професійних або вільно розповсюджуваних програм коректури (*LanguageTool, Grammarly*), що виступають у ролі «цифрового помічника редактора». Наприклад, здобувачі освіти отримують завдання створити аналітичний звіт або діловий лист. Після самостійного написання тексту вони зобов'язані протестувати його за допомогою автоматичного пристрою коректури. Проте головне завдання полягає не лише у виправленні помилок, а й у критичному аналізі запропонованих коректором варіантів. Наприклад, якщо сервіс пропонує зміну, що не відповідає професійній термінології чи стилю (оскільки сервіс «не знає» професійного контексту), студент повинен обґрунтувати викладачеві, чому він відхилив рекомендацію. Це розвиває свідомі та критичні навички правопису.

Важливим та актуальним є впровадження ігрових механік (бали, рейтинги, «бейджики», змагання) у неігровий навчальний контекст для підвищення залучення та внутрішньої мотивації. Наприклад, організація орфографічного квесту на платформі *Google Forms* або в очному форматі в аудиторії. Здобувачі освіти отримують завдання:

«Розробити рекламний слоган для нової кампанії». У квесті послідовні «етапи» (завдання) вимагають безпомилкового написання слів, пов'язаних із маркетингом (наприклад, «контент-менеджмент», «прес-реліз», «колаборація»). За швидке та безпомилкове виконання студенти отримують бонуси до семестрового балу, що перетворює правопис із вимушеного обов'язку на бажане змагання.

Інтерактивні та кооперативні методи навчання ґрунтуються на системній взаємодії учасників освітнього процесу та колективному виконанні навчальних завдань, що забезпечує засвоєння норм мови через аналітичний синтез, дискусійне обговорення та практичне застосування у професійно орієнтованих контекстах. Інтерактивне навчання, за визначенням О. Пометун та Л. Пироженко, є спеціалізованою формою організації пізнавальної діяльності з конкретною, передбачуваною метою – формування комфортного освітнього середовища, у якому кожен студент відчуває власну ефективність та інтелектуальну спроможність Пометун, Пироженко, 2003, с. 7).

Кооперативне навчання (КН), за концепцією В. Сидоренко, виступає інструментом інноваційно-творчого вдосконалення освітнього середовища, що реалізує мотиваційну, організаційну, навчальну, розвивальну та виховну функції, трансформує знання, уміння та навички учнів у ключові (уміння навчатися, комунікаційні навички українською мовою, інформаційно-комунікаційні, соціальні, загальнокультурні) і предметні компетентності (комунікативна, мовна, мовленнєва, соціокультурна, діяльнісна, проектно-технологічна), створює оптимальні умови для саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості протягом життєвого циклу (Сидоренко, 2014, с. 8).

Кейс-метод (Case Study) виступає однією з ефективних інструментальних стратегій формування правописної компетентності, зорієнтованих на розв'язання професійно значущих ситуацій, що вимагають інтеграції мовної та практичної підготовки. Метод передбачає аналіз реальних або змодельованих документів, що містять орфографічні та стилістичні помилки з потенційно критичними наслідками у професійній діяльності. Зокрема, студентам запропоновано кейс у вигляді копії судового документа чи договору з неправильним написанням термінів («правосуб'єктність», «відшкодування») або некоректним оформленням цитат із законодавчих актів. Виконання завдання передбачає послідовну ідентифікацію та класифікацію помилок, оцінку їхнього юридичного та

функціонального впливу на чинність документа, його редакцію відповідно до норм сучасного українського правопису. У такий спосіб кейс-метод трансформує правопис із суто лінгвістичної проблеми у реальний професійний ризик, забезпечивши високий рівень контекстуалізації навчального матеріалу та інтеграції теоретичних знань із практичною компетентністю.

Водночас, як зазначають О. Васюк і М. Голева, сучасні проєктні форми навчання у вищій школі мають міждисциплінарний характер, оскільки їхня реалізація передбачає застосування знань, здобутих із кількох освітніх компонентів, що сприяє комплексному формуванню професійних і ключових компетентностей (Васюк, Голева). Такі завдання можуть включати розробку фахових текстів і документів або виконання тривалих комплексних проєктів, результатом яких є практично значущий продукт, що характеризується суворими вимогами до мовної точності, оформлення та професійної достовірності.

Наприклад, здобувачі освіти працюють над проєктом «Розробка річного фінансового звіту для стартапу». Проєкт передбачає: збір даних, аналіз, структурування та оформлення звіту. Критерії оцінювання включають не лише змістову частину, а й нормативність оформлення таблиць, заголовків, використання спеціалізованої лексики (наприклад, «дебіторська заборгованість», «амортизація», «фіскальний») і пунктуації у складних реченнях пояснювальної записки.

Коллективний аналіз і виправлення типових орфографічних помилок є продуктивним видом роботи із формування ПК. Викладач вибирає анонімні типові помилки студентів, а потім ці помилки винесено на колективний розгляд і виправлення. Наприклад, викладач, проаналізувавши самостійні роботи, укладає список 10 найпоширеніших помилок (неправильне написання слів із пів- у фахових текстах: «пів-аудиторії», «півгодини» тощо). У малих групах здобувачі освіти отримують завдання: 1. Знайти причину помилки. 2. Сформулювати відповідне правило. 3. Створити 5 власних прикладів правильного використання. Коллективний аналіз робить процес виправлення менш емоційно напруженим і забезпечує глибше розуміння орфограми.

Контекстне навчання виступає ефективним механізмом подолання внутрішньої суперечності між індивідуалізованим характером освітньої діяльності здобувача освіти, спрямованої на особистісний розвиток, і колективною природою професійної діяльності, що передбачає

інтерактивну взаємодію, комунікацію та внесок кожного учасника в досягнення колективних і суспільних цілей; а також між репродуктивною, виконавською позицією студента в освітньому процесі – коли він реалізує дії, очікувані викладачем, – і проактивною, ініціативною позицією майбутнього фахівця, що проявляється як у предметній, так і в морально-етичній сфері професійної діяльності. У таких умовах навчання набуває ціннісно-орієнтованої функції, сприяє формуванню інтегрованих професійно значущих якостей особистості, здатної до критичного мислення, рефлексії та самостійного прийняття рішень у межах професійної практики.

З огляду на це, особливо продуктивним є інтегрування орфографічних завдань безпосередньо у фахові дисципліни, що забезпечує реалізацію міждисциплінарних зв'язків і синергію навчального контенту. У такому підході правописну компетентність сформовано не ізольовано на спеціалізованих мовних заняттях, а органічно інкорпоровано в практичну підготовку студентів із професійно орієнтованих дисциплін, забезпечивши одночасно розвиток мовної, комунікативної та професійної компетентності, створивши умови для глибинної контекстуалізації навчального матеріалу.

У межах інтегративного підходу до мовної підготовки перспективним є включення орфографічних завдань безпосередньо в контекст фахових дисциплін, що дозволяє реалізовувати міжпредметні когезії, коли формування правописної компетентності відбувається не ізольовано на заняттях з української мови, а органічно інтегровано в практичну діяльність здобувачів в умовах професійно орієнтованого освітнього середовища. Такий підхід забезпечує високий рівень контекстуалізації навчального матеріалу, стимулює засвоєння норм правопису через реалістичні професійні ситуації, що максимально наближені до майбутньої практики.

Зокрема, на практичних заняттях викладач (або за домовленістю викладач-філолог) встановлює нормативи бездоганного застосування термінів, зокрема пропріативів і запозичених одиниць. Кожна орфографічна помилка у фаховому терміні автоматично корелюється з корекцією оцінки за змістову складову, що підкреслює нормативно-професійну значущість правописної точності як невід'ємного елементу професійного стандарту якості.

Ключовим аспектом зазначеного підходу є акцент на розвиток критичного мислення, що дозволяє формувати відкриту,

колаборативну навчальну атмосферу, стимулювати використання різних моделей і систем навчання, що розвивають когнітивну автономію студентів, здатність до аналітичного осмислення власної діяльності та трансформації отриманих знань у професійно значущу інформацію для колег і практичного застосування. Особливу увагу приділено стимулюванню самостійного аналізу, оцінювання та аргументації правописних явищ, вийшовши за межі механічного застосування правил.

Як приклад, ефективними є методи «Читання з позначками» і «Діаграма Венна», що дозволяють систематизувати й порівнювати варіативні орфографічні норми (наприклад, зіставлення старого та нового правопису написання слів із ау / ав). Студентам пропонується дискусійне завдання: здійснити аналіз 5 – 10 випадків варіативного написання (наприклад, «проєкт» / «проект», «етер» / «ефір») та аргументувати вибір оптимального варіанту відповідно до специфіки професійної діяльності, що формує не лише відповідальне ставлення до мовних засобів, а й здатність до автономної лінгвістичної діяльності, критичного осмислення та професійної комунікації. Синергія цих технологій забезпечує комплексну реалізацію дидактичних умов, необхідних для перетворення знань про правопис на стійку, функціональну професійну компетентність.

Отже, проведені дослідження, присвячені формуванню ПК майбутніх фахівців в умовах ЗВО, засвідчили необхідність і доцільність кардинальної зміни дидактичної парадигми. На основі аналізу теоретичних засад було уточнено сутність ПК як інтегративної професійно значущої якості, що включає когнітивний, діяльнісний і мотиваційно-ціннісний компоненти. Визначено, що традиційні методики не забезпечують достатньої контекстуалізації навчання.

Ключовим результатом є систематизація та обґрунтування застосування інноваційних технологій, що забезпечують перехід до продуктивного, свідомого засвоєння орфографічних норм. Досліджено потенціал трьох основних груп інновацій: цифрових (ІКТ), інтерактивних (кооперативних) та особистісно орієнтованих (контекстних). Експериментальна частина підтвердила, що синергія цих технологій, зокрема інтеграція професійно орієнтованих кейсів із автоматизованим контролем на платформах Moodle, значно підвищує рівень сформованості ПК, зокрема її функціональний критерій (швидкість і точність застосування норм у фаховому тексті).

Впровадження інноваційних технологій у процес формування ПК фахівців має значний дидактичний потенціал, але супроводжується низкою системного потенціалу та викликів. Перевагами є індивідуалізація та персоналізація навчання – ІКТ-засоби дозволяють здобувачам вищої освіти працювати у власному темпі, одержувати завдання відповідно до актуального рівня їхньої компетентності та автоматично повторювати матеріал, що викликав складнощі; підвищення мотивації – гейміфікація та використання візуально привабливого контенту (інфографіка, відеоуроки) перетворюють рутинне запам'ятовування правил на захопливий процес, що особливо важливо для студентів негуманітарних спеціальностей; продуктивний зворотний зв'язок (Feedback) – комп'ютерні програми забезпечують моментальну реакцію на помилки, що є максимально важливим для закріплення правильних орфографічних образів; контекстуалізація і професійна орієнтація – проєктні та кейс-технології дозволяють інтегрувати навчання правопису безпосередньо у фахові ситуації, демонструють практичну цінність грамотності; економія часу викладача – автоматизація перевірки стандартних тренувальних вправ дозволяє викладачеві зосередитися на більш складних, креативних і дискусійних аспектах мовної підготовки.

Серед актуальних проблем, що стоять перед сучасним викладачем у контексті впровадження інноваційних технологій в освітній процес, доречно виокремити низку взаємопов'язаних чинників, що обумовлюють необхідність системного підходу до цифрової лінгводидактики. По-перше, цифровий розрив і нерівномірність технічного забезпечення закладів вищої освіти створюють значні бар'єри: не всі установи забезпечені високошвидкісним інтернетом, ліцензійним програмним забезпеченням і спеціалізованими електронними ресурсами, що ускладнює рівний доступ студентів до навчальних матеріалів та інтерактивних платформ. По-друге, надмірне використання сервісів автоматичної корекції орфографії може призводити до формування «автоматичної грамотності», коли свідомість орфографічних дій, здатність до самоконтролю та критичного аналізу тексту істотно знижуються, а навички самостійного редагування втрачають практичну ефективність. По-третє, розробка професійно орієнтованого цифрового контенту (тренажери, кейси та інтерактивні сценарії) потребує значних часових, інтелектуальних і фінансових ресурсів, що часто обмежує

можливості масового та системного впровадження інноваційних рішень. По-четверте, педагогічне середовище демонструє певну інерцію мислення, коли частина викладачів віддає перевагу традиційним методам або відчуває недостатню підготовку для роботи з новими технологіями, що суттєво уповільнює процес трансформації освітнього простору. І, нарешті, нормативна нестабільність українського правопису, що проявляється в регулярних оновленнях правил і рекомендацій, вимагає постійного актуалізування освітніх програм, електронних ресурсів і методичних матеріалів, створивши додаткові організаційні й методичні труднощі.

Успішна реалізація інноваційних стратегій у таких умовах передбачає ретельне балансування між технологічним потенціалом освітніх інструментів і педагогічною доцільністю, перетворивши зазначені виклики на стимул для розвитку цифрової лінгводидактики та підвищення професійної компетентності викладачів і здобувачів вищої освіти, а також забезпечення інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю в професійному контексті.

Висновки. Отже, у контексті формування ПК майбутніх фахівців у закладах вищої освіти найбільш ефективними виявилися інтегративні інноваційні технології, зокрема кейс-метод (Case Study), контекстне навчання та гейміфікація у поєднанні з онлайн-тренажерами, що забезпечують синергійну активацію когнітивного, діяльнісного та комунікативно-прагматичного компонентів ПК. Кейс-метод моделює професійно орієнтовані ситуації із орфографічними помилками, стимулює критичний аналіз, ідентифікацію і корекцію лінгвістичних неточностей. Контекстне навчання інтегрує правописні завдання у фахові дисципліни, трансформувавши орфографію із формального правила у практичний інструмент діяльності. Гейміфікація та онлайн-тренажери, надавши миттєвий зворотний зв'язок та елементи змагальності, забезпечили автоматизацію написання складних орфограм і формування стійких навичок усвідомленої грамотності.

Отримані результати відкривають перспективи подальших досліджень у напрямі розробки адаптивних ІКТ-засобів на базі штучного інтелекту, здатних генерувати персоналізовані орфографічні завдання із урахуванням галузевої термінології та впроваджувати інтелектуальні системи корекції помилок у реальному часі, створивши передумови для високоефективної персоналізації освітнього процесу

та підвищення функціональної результативності формування ПК у майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

- Васюк, О., Голева, М. *Проектна технологія навчання: методичні аспекти*. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/47_2022/part_1/46.pdf Vasiuk, O. & Holieva, M. (2022). *Project-based learning technology: methodological aspects*. Retrieved from https://www.aphn-journal.in.ua/archive/47_2022/part_1/46.pdf.
- Городенська, К. (2019). *Українське слово у вимірах сьогодення*. Київ : КММ (Horodenska, K. (2019). *The Ukrainian word in the dimensions of today*. Kyiv: KMM).
- Горошкіна, О. М. (2021). *Методи і прийоми навчання орфографії. Мовна особистість в освітньому просторі : монографія*. Острог : Вид-во НУ «Острозька академія», сс. 79–86. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39945/1/R_Druzhnenko_Monograph_2021_IF.pdf (Horoshkina, O. M. (2021). *Methods and techniques of teaching spelling. Language personality in the educational space*. (pp. 79-86). Ostroh : Publishing House of the National University "Ostroh Academy").
- Огляд інтерактивних методів. *Вчимося жити разом : веб-сайт*. URL: <http://ilt.multycourse.com.ua/ua/page/19/67> (Overview of interactive methods. *Learning to live together*. Retrieved from: <http://ilt.multycourse.com.ua/ua/page/19/67>).
- Пометун, О., Пироженко, Л. (2003). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб.* Київ : А.С.К. (Pometun, O., Pyrozhenko, L. (2003). *Modern lesson. Interactive teaching technologies: scientific-methodical manual*. Kyiv : A.S.K.)
- Попова, Л. О. (2020). Засоби навчання української мови в компетентнісній парадигмі сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 2 (333). Ч. 2, 54–61 (Popova, L. O. (2020). Means of teaching the Ukrainian language in the competence paradigm of modern education. *Bulletin of the Luhansk Taras Shevchenko National University. Series: Pedagogical Sciences*, 2 (333), Part 2, 54-61).
- Мацько, Л. І., Кравець, Л. В. (2007). *Культура української фахової мови: навч. посіб.* Київ : Академія (Matsko, L. I., Kravets, L. V. (2007). *Culture of Ukrainian professional language*. Kyiv: Academy).
- Сидоренко, В. (2014). Технологія кооперативного навчання в процесі формування комунікативної компетентності учнів 5–7 класів (дидактичний інструментарій). *Українська мова і література в школі*, 8, 8–15 (Sydorenko, V. (2014). Cooperative learning technology in the process of forming communicative competence of students in grades 5–7 (didactic tools). *Ukrainian language and literature at school*, 8, 8-15).
- Хом'як, І. М. (2013). Способи і характер навчання орфографії. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна*, 40, 166–168 (Khomiak, I. M. (2013). Methods and nature of teaching spelling. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Philological*, 40, 166-168).

- Український правопис (2019). URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/2024/2019.pdf>. (Ukrainian spelling (2019). URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/2024/2019.pdf>).
- Crystal, D. (2005). *How Language Works*. London: Penguin Books.
- Crystal, D. (2002). Language and the internet. *IEEE Transactions on Professional Communication*, 45 (2), 142–144. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Language_and_the_Internet.html?hl=ru&id=cnhnO0AO45AC&redir_esc=y.
- Prensky, M. (2012). *From Digital Natives to Digital Wisdom: Hopeful Essays for 21st Century Learning*. Corwin. URL: https://marcprensky.com/writing/Prensky-Intro_to_From_DN_to_DW.pdf.

SUMMARY

Hryhorenko Tetiana, Gontsa Iryna. Innovative technologies and methods for developing spelling competence in higher education students.

The contemporary landscape of globalization and information technology has established orthographic competence (OC) as a key factor for professional success across all specialties, given the dominance of written communication (e-correspondence, official documentation). Traditional teaching methods in higher education institutions (HEIs) are insufficient to cultivate this competence, necessitating a radical shift toward innovative methodologies. OC is defined not merely as a set of rules, but as an integrative, dynamic personal characteristic ensuring the conscious, normative, and adequate use of language in professionally oriented communication. Its structure includes cognitive, operational, motivational-value, and communicative-pragmatic components, assessed by criteria such as normativity, functionality, and self-correction.

The aim of this article is the theoretical substantiation and experimental approbation of a system of innovative methods and technologies designed to effectively enhance the OC of future non-philological specialists. The research addresses the need to clarify the OC structure, systematize the potential of innovations, and develop a context-oriented application model.

The study confirms that the synergy of digital (ICT), interactive, and context-oriented technologies significantly improves OC levels, particularly its functional criterion (speed and accuracy in professional texts). Innovative technologies are classified and detailed, including:

1. Digital/ICT: Use of Moodle/Google Classroom and online simulators (e.g., LearningApps), providing instant feedback and promoting self-correction, as well as the critical analysis of suggestions from automatic text checkers (LanguageTool, Grammarly).

2. Interactive/Cooperative: The Case Study method (analyzing professional documents with critical orthographic errors, e.g., legal or financial texts) proved most effective in developing the communicative-pragmatic component by treating spelling errors as professional risks. The project technology (e.g., compiling a financial report) ensures that orthography is an essential part of the final product's quality.

3. Contextual/Student-Centered: Contextual learning effectively embeds spelling tasks into core professional disciplines, transforming orthography into a professional standard. Gamification (quests, rankings) is highlighted for boosting internal motivation.

The most effective tools were identified as the Case Study method, contextual learning, and gamified online simulators.

The scientific novelty lies in refining the professionally applied model of OC and the systematic integration of case-based learning with ICT tools for non-philological

education. Future research should focus on developing specific AI-based ICT tools capable of automatically generating adaptive training tasks tailored exclusively to the specialized terminology of individual professional fields (e.g., engineering, IT, or law).

Key words: *spelling competence, formation methods, innovative technologies, information and communication technologies, case method, gamification, contextual learning, students, higher education institution.*

УДК 371.3

Надія Кириленко

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-5982-7227

Богдан Рудика

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0009-0000-5180-3442

DOI 10.24139/2312-5993/2025.04/254-266

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МІЛІТАРНОЇ ПРОЗИ В 11 КЛАСІ

Вивчення прози про війну в школі є надзвичайно актуальним, особливо в умовах повномасштабної війни. Це не лише знайомство з літературними творами, а й можливість для учнів осмислити складні історичні події, розвинути громадянську позицію та емпатію.

Мета дослідження полягає у розкритті особливостей використання інноваційних методів навчання під час вивчення мілітарної прози в 11 класі.

Методи дослідження. Для дослідження специфіки інтерактивних методів використано теоретичний аналіз педагогічної літератури. Метод систематизації дозволив класифікувати інтерактивні методи. Для дослідження питання мотиву війни в українській прозі ХХ–ХХІ століть використано літературознавчий аналіз і порівняльно-історичний метод. Аналіз навчальних програм та методичних посібників використано при дослідженні питання використання інноваційних методів під час вивчення прози в 11 класі. Узагальнення і синтез використано при написанні висновків.

Результати дослідження. Література про війну вчить критично мислити, аналізувати складні соціальні процеси та розуміти, як конфлікти впливають на суспільство. Це формує відповідальну громадянську позицію та вміння робити свідомий вибір у майбутньому. Застосування інтерактивних методів дозволяє перетворити вивчення мілітарної прози з пасивного сприйняття інформації на інтерактивний процес, що сприяє глибокому розумінню та емоційному переживанню учнями порушених проблем.

У статті здійснено комплексне теоретичне обґрунтування та розроблено методiku використання інноваційних методів навчання саме для вивчення мілітарної прози в 11 класі; систематизовано й описано ефективні прийоми та вправи, що сприяють глибшому осмисленню учнями проблем, порушених у мілітарній прозі; обґрунтовано педагогічні умови ефективного впровадження інноваційних методів у процесі вивчення мілітарної прози.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути впроваджені в закладах загальної середньої освіти під час вивчення української літератури в 11 класі та слугувати основою для розробки навчальних